

Ülestõusmispüha: „Ma tõusin üles ja olen endiselt teiega”

Selle aja jooksul kogeb Kirik juba rõõmu, mille meie Issand on meile valmistanud: midagi sellist, mida silm ei ole näinud ega kõrv kuulnud ja mis inimsüdamesse ei ole tõusnud.

20.04.2022

„Tulge siia, minu Isa õnnistatud, pärige kuningriik, mis teile on valmistatud maailma rajamisest peale, halleluuja.” [1]

Ülestõusmispühade aeg on selle õnne ootus, mille Kristus on võitnud meie jaoks võiduga surma üle. Meie Issand *loovutati meie üleastumiste pärast ja äratati üles meie õigekssaamise pärast*, [2] nii et temasse jäädes oleks meie rõõm täielik. [3] Paasapäha on liturgilise aasta haripunktis, sest kristlik sõnum on rõõmustav teade päästmisest, mille tõi meie Issanda „paasapäha”, tema siirdumine surmast uude ellu. „Ülestõusmispäha on rõõmu aeg – rõõm, mis ei piirdu ainult selle liturgilise aasta perioodiga, vaid seda saab leida tõeliselt ja täielikult kristlase südames. Sest Kristus elab. Ta ei ole keegi, kes on lahkunud, keegi, kes on mõnda aega eksisteerinud ja siis edasi läinud, jättes meile suurepärase eeskuju.” [4]

Kuigi Ülestõusnud Kristuse ilmumise juures viibisid vaid vähesed *Jumala poolt ette märgitud tunnistajad*, [5] võimaldab liturgia meil neid saladusi

uuesti läbi elada. Nagu paavst püha Leo Suur jutlustas: „Kõik meie Lunastajaga seotud asjad, mida varem nähti, on nüüdseks muutunud sakramentaalseteks riitusteks.” [6]

Idakristlaste paasapüha tervitustavaväljendab nende teadlikkust sellest reaalsusest. Tervitusele „*Christos anestē*. Kristus on üles tõusnud!” vastatakse „*Alethōs anestē*. Tõesti, Ta on üles tõusnud!”

Ladina liturgia avaldab oma rõõmu ülestõusmispüha vigiilia *Exultet*-is. Ülestõusmispühapäeval, kaunis algussalmis, väljendub see rõõm lakoonilisemalt: „Ma tõusin üles ja olen endiselt teiega. Sa oled oma käe minu peale pannud. Minu jaoks on liiga imeline see teadmine.” [7] Me paneme aupaklikult oma Issanda suhu, põletava pojapalve vormis Isale, tema Ülestõusmise väljendamatut kogemust selle pühapäevahommiku esimeses valguses. Püha Josemaría julgustas

meid oma jutluses lähenema Kristusele, mõistma sügavalt tegelikkust, et ta on täna elus.

„Tahtsin teiega lühidalt üle vaadata mõned viisid, kuidas Kristus on täna elus – *Jeesus Kristus on seesama eile ja täna ja igavesti* (Hb 13:8), sest see on kogu kristliku elu alus.” [8] Meie Issand tahab, et me temaga räägiksime ja temast räägiksime, mitte kui minevikutegelasest, kui kellestki, keda me mäletame, vaid tajudes tema „tänast päeva”, tema kohalolekut siin ja praegu, tema elavat seltsi.

Ülestõusmispüha 50 päeva

Ammu enne paastuaaja ja muude liturgiliste aegade kehtestamist tähistas kristlik kogukond juba neid viitkümmend rõõmupäeva. Kui keegi nende päevade jooksul oma rõõmu ei väljendanud, siis arvati, et ta ei suutnud haarata usu südant, sest „Kristusega sünnib rõõm pidevalt

uuesti”. [9] See ajaliselt pikk pidustus paneb meid seda mõistma, et *nüüdse aja kannatused ei vääri mainimist tulevase kõrval, mida meile ilmutatakse*. [10] Selle aja jooksul kogeb Kirik juba rõõmu, mille meie Issand on meile valmistanud: midagi sellist, *mida silm ei ole näinud ega kõrv kuulnud ja mis inimsüdamesse ei ole tõusnud*. [11]

See viimaste asjade teadvustamine, taeva ootamine, on sajandeid kajastunud liturgilises praktikas. Ülestõusmispühade perioodi ajal ei ole Vana Testamendi lugemisi, kuna kogu Vana Testament oli ettevalmistus, kujund sellest, mis pidi tulema; ülestõusmispühade periood tähistab aga juba kohal olevat Jumala riiki. Ülestõusmispüha ajal on kõik uuenenud ja kõik täitub. Seetõttu kuulutab liturgia ülestõusmispühade perioodi ajal koos Johannese evangeeliumiga valgusküllaseid raamatuid, mis on eriti sobivad

nendel päevadel: *Apostlite tegusid* ja *Ilmutusraamatut*.

Nii ida kui ka lääne kristlikud kirjanikud peavad ülestõusmispüha üheks ainulaadseks ja pikaks pühaks ning seetõttu nimetatakse pühapäevi ülestõusmispüha pühapäevadeks, mitte pühapäevadeks *pärast* ülestõusmispüha. Kogu ülestõusmispühade periood on nagu üks suur pühapäev – pühapäev, mis muutis kõik teised pühapäevad. Samal põhjusel ei peeta nelipühi pühapäeva eraldi pühaks, vaid pigem suure ülestõusmispüha pidustuse lõpetamiseks.

Mõnes traditsioonilises paastuaaja liturgilises hümnis kasutatakse sõna „Halleluuja” hüvastijätutoonis. Seevastu ülestõusmispüha liturgia ütleb „Halleluuja” uue rõõmutundega, nagu oodates „ uut laulu”, mida taevas laulavad ristitud, [12] kes juba näevad end koos

Kristusega ülestõusnutena. Seetõttu kordavad ülestõusmispüha ajal nii vastusepsalm kui ka antifoonid missal „Halleluuja!” – sõna, mis tuleneb heebrea verbi *hallal* (kiitus) ja *Yahweh* (Jumala nimi) imperatiivist: „Kiitke Jumalat”.

„Kui õnnelik halleluuja, mida me seal laulame!” hüüdis püha Augustinus jutluses. „See saab olema kindel, kartmatu halleluuja, sest vaenlast ei ole kohal ega sõpra pole kaotatud. Seal, nagu siin, kostavad jumalikud kiitused, kuid siinsed on pärit neilt, kes on endiselt raskustes, samas kui taevas kõlavad kiitused tulevad neilt, kes enam ei karda; siin neilt, kes peavad surema, seal neilt, kes elavad igavesti; siin neilt, kes loodavad, seal neilt, kes on omanduses; siin neilt, kes veel teel, seal neilt, kes kodumaale on jõudnud.” [13] Püha Hieronymus kirjutas, et esimeste sajandite jooksul oli Palestiinas muutunud see hüüe nii

harjumuspäraseks, et põldu kündvad inimesed hüüdsid mõnikord „Halleluuja!” Ja sõudjad, kes rändureid üle jõe vedasid, hüüdsid „Halleluuja!” „Ülestõusmispühade perioodi nädalatel valdab Kirikut sügav ja rahulik rõõm. See on rõõm, mille meie Issand tahtis jätta pärandina kõigile kristlastele ... rõõm täis üleloomulikku sisu, mida keegi ega miski ei saa meilt võtta, kui me ei lase.” [14]

Ülestõusmispüha oktaav

„Ülestõusmispühade perioodi esimesed kaheksa päeva moodustavad ülestõusmispüha oktaavi ja neid tähistatakse Issanda pühadena.” [15] Algkirikus pühitses Rooma piiskop „peatusi”, et tutvustada äsja ristitutele võidukäiku pühakutest, kellel oli Rooma kristlaste jaoks eriline tähendus. See oli justkui „usu geograafia”, milles kristlik Rooma ilmus meie Issanda

Jeruusalemma rekonstruktsioonina. Külastati seitset Rooma basiilikat: ülestõusmispüha vigiilia ajal oli „peatus” Lateraani püha Johannese basiilikas; ülestõusmispüha pühapäeval oli see püha Neitsi Maarja suurbasiilikas (*Santa Maria Maggiore*); esmaspäeval püha Peetruse basiilikas; teisipäeval püha Pauluse basiilikas (*San Paolo Fuori le Mura*); kolmapäeval püha Laurentsiuse basiilikas (*San Lorenzo Fuori le Mura*); neljapäeval Pühade Apostlite basiilikas; reedel Märtrite Jumalaema basiilikas; ja laupäeval jälle Lateraani püha Johannese basiilikas.

Iga päeva lugemised olid seotud tähistamise kohaga. Näiteks kolmapäeval oli peatus püha Laurentsiuse basiilikas. Selle päeva evangeelium oli lõik sötulest, [16] mis viitas selgelt levinud Rooma traditsioonile, et diakon Laurentsiusele sai osaks märtrisurm,

sest teda röstiti raudvõre
peal. Oktaavi laupäev oli päev, mil
vastristitud kandsid viimast korda
oma valgeid ristimisrõivaid, enne kui
need ära panid, ja esimene lugemine
oli püha Peetruse manitsus, mis algas
sõnadega: *Deponentes igitur omnem
malitiam...* „Pange siis maha kogu
kurjus ja kogu kavalus ja
silmakirjatsemine...” [17]

Kirikuisad nimetavad pühapäeva
sageli „kaheksandaks päevaks”.
Seitsmekordses päevade jadas
ainulaadses ja transtsendentses
asendis pühapäev ei meenuta mitte
ainult aegade algust, vaid ka selle
lõppu tulevasel ajastul. [18] Nõnda
olid varased ristimiskambrid, nagu
Lateraani püha Johannese basiilika
oma, kaheksanurksed;
katehhumeenid tõusid
ristimisbasseinist, et alustada oma
uut elu, mis on avatud nüüd
kaheksandale päevale, pühapäevale
ilma lõputa. Seega tuletab iga

pühapäev meile meelde, et meie elu toimub Ülestõusmise ajal.

Taevaminek ja nelipüha

„Ülestõusnud Issand tõmbab oma taevaminekuga apostlite pilgu – ja meie pilgu – taeva kõrgustesse, näitamaks meile, et meie teekonna lõpp on Isa.” [19] Algab meie Issanda uue kohaloleku aeg. Tundub, nagu oleks Ta rohkem varjatud, kuid teatud mõttes on Ta meile lähemal. Algab „liturgia aeg”, kui kogu liturgiast saab laiendatud palve Pühas Vaimus, Poja kaudu Isale: „laia ja vaikse vooluga” palve. [20]

Kui Jeesus apostlite silmist kadus, olid nad võib-olla alguses sõnatud. „Me ei tea, kas nad mõistsid just sel hetkel, et nende silme ees avanes suurepärane lõpmatu horisont: meie maise palverännaku lõppeesmärk. Võib-olla mõistsid nad seda alles

nelipühal, Püha Vaimu valguses.”

[21]

„Kõigeväeline igavene Jumal, kes Sa tahtsid, et me võiksim viiekümne päeva jooksul paasamüsteeriumi tähistada...” [22] Kirik õpetab meid tähele panema, et see arv on ilmutuses tähendusega. Number viiskümmend tähistab Iisraeli elus kaht olulist sündmust: üks oli nelipüha, viiskümmend päeva pärast nisulõikuse algust; ja teine oli juubel, mis kuulutati välja iga viiekümne aasta tagant, Jahvele pühendatud aasta, mille jooksul igaüks võis oma vara tagasi saada ja igaüks naasta oma pere juurde. [23] Kiriku ajal hõlmab paasaaja „märk” viitkümmend päeva meie Issanda ülestõusmisest kuni Püha Vaimu tulemiseni nelipühal. Liturgia keeles tähendab paastuaeg Jumala poole pöördumist kogu meie hinge, kogu mõistuse ja kogu südamega; samas kui ülestõusmispüha tähendab meie

uut elu, „koos Kristusega üles
äratatud elu”. *Igitur, si consurrexistis
Christo, quae sursum sunt quaerite;*
Kui te nüüd koos Kristusega olete üles
äratatud, siis otsige seda, mis on ülal,
kus Kristus istub Jumala paremal
käel. [24]

Pärast neid 50 päeva jõuame „kõigi
õnnistuste haripunkti ja „metropoli”,
kõikide pühade pealinna; [25] sest
ülestõusmispühast lahutamatult on
see nagu „kõikide pühade ema”.
Nagu Tertullianus paganatele ütles:
„Pange kokku kõik oma pühad ja
ikka ei saa need kokku viiekümneks
nelipühipäevaks.” [26] Nelipüha on
seega lõplik pühapäev, pühapäev
oma täiuses. Sellel pidulikul päeval
kogeme hämmastusega, kuidas Jumal
teeb liturgia kaudu kohalolevaks
Vaimu anni, mis juhtus Kiriku
koidikul. Taevaminekul „võeti Jeesus
üles taevasse ... et Ta saaks meid teha
osalisteks tema jumalikkuses”. [27] Ja
nüüd, nelipühal, annab meie Issand,

kes istub Isa paremal käel, oma jumaliku elu Kirikule Lohutaja, „Risti vilja” väljavalamise kaudu. [28] Püha Josemaría elas ja julgustas meid samamoodi tegema, olles sügavalt teadlik Vaimu igavesest kohalolekust: „Paluge koos minuga uut nelipüha, mis süütab taas valguse maailmas.” [29]

Me mõistame ka seda, miks püha Josemaría otsustas mõnesid Opus Dei koolitusi alata Kiriku traditsioonilise palvega, mida leitakse näiteks Püha Vaimu votiivmissas: *Deus, qui corda fidelium Sancti Spiritus illustratione docuisti, da nobis in eodem Spiriturecta sapere, et de eius semper consolatione gaudere. Jumal, kes Sa Püha Vaimu valgusega oled ustavate südameid õpetanud, me palume Sind, anna meile samas Vaimus maitsta tõelist tarkust ja tunda alati rõõmu Tema lohutusest.* [30] Nende liturgia sõnadega palume me Jumal-Isalt, et Püha Vaim muudaks meid

võimeliseks jumaliku reaalsuse tähendust hindama ja „maitsma”; ja et me saaksime nautida „Suure Tundmatu” julgustavat lohutust, väljend, mida püha Josemaría sageli Püha Vaimu kohta kasutas. Sest „maailm vajab Kristuse järgijate julgust, lootust, usku ja visadust. Maailm vajab Püha Vaimu ande, nagu püha Paulus neid loetleb: „armastus, rõõm, rahu, pikk meel, lahkus, headus, ustavus, tasadus, enesevalitsus” (Gl 5:22). Püha Vaimu and on antud Kirikule ja igaühele meist, et saaksime elada tõelises usus ja aktiivses armastuses, et saaksime külvata lepituse ja rahu seemneid.”

[31]

[1] Algussalm, Ülestõusmisnädala kolmapäev. VtMt 25:34.

[2] Rm 4:25.

[3] Vrd *Jh* 15:9-11.

[4] Püha Josemaría, *Kui Kristus on möödumas*, 102.

[5] *Ap* 10:41.

[6] Püha Leo Suur, jutlus 74, 2.

[7] Algussalm, Ülestõusmispühapäev.

[8] *Kui Kristus on möödumas*, 104.

[9] Paavst Franciscus, *Evangelii Gaudium*, 24. november 2013, 1.

[10] *Rm* 8:18.

[11] *1Kr* 2:9.

[12] Vrd *Ilm* 5:9.

[13] Püha Augustinus, jutlus 256, 3.

[14] ÖnnisAlvaro, *piiskoplik kiri*.

[15] *Missaraamat*, „Liturgilise aasta ja Rooma üldkalendriuniversaalsed normid”, nr 24.

[16] *Jh* 21:9 See lugemine on nüüd ülestõusmispühanädala reede oma.

[17] *1Pt* 2:1.

[18] Vrd püha Johannes PaulusII, apostellik kiri *Dies Domini*, 31. mai 1998, nr 26.

[19] Paavst Franciscus, *Regina Coeli*, 1. juuni 2014.

[20] Püha Josemaría, *Tee*, nr 145.

[21] Benedictus XVI, jutlus, 28.mai 2006.

[22] *Missaraamat*, vigiilia missa, nelipüha pühapäev: päevapalve.

[23] Vrd *3Ms* 23:15-22; *4Ms* 28:26-31; *3Ms* 25:1-22.

[24] *Kl* 3:1.

[25] Püha Johannes Krisostomos, nelipüha II jutlus.

[26] Tertullianus, *De Idolatria*, 14.

[27] *Missaraamat*, Taevamineku eessõna.

[28] *Kui Kristus on möödumas*, nr 96.

[29] *Vagu*, 213.

[30] *Missaraamat*, Püha Vaimu votiivmissa: päevapalve.

[31] PaavstFranciscus, jutlus nelipühal, 24. mai2015.

Félix María Arocena

pdf | document generated
automatically from [https://
dev.opusdei.org/et-ee/article/
ulestousmispuha-ma-tousin-ules-jalolen-endiselt-teiega/](https://dev.opusdei.org/et-ee/article/ulestousmispuha-ma-tousin-ules-jalolen-endiselt-teiega/) (05.08.2025)